

Innhold

FORORD	15
KAPITTEL I	
INNLEDNING: FORMUERETT OG INFORMASJONSTEKNOLOGI	23
1.1 Formuerett	23
1.2 Informasjonsbehandling i formueretten	25
1.3 Informasjonsteknologi og informasjonssamfunnet	28
1.3.1 Tegn, data og informasjon	28
1.3.2 Informasjonsteknologi er ikke noe nytt	29
1.3.3 Datamaskiner går ikke lei	30
1.3.4 Et lite tilbakeblikk på utviklingen	30
1.3.4.1 Innledning	30
1.3.4.2 Databehandling før det fantes datamaskiner	31
1.3.4.3 Første fase: effektivisering og automatisering ved hjelp av datamaskiner	34
1.3.4.4 Lagring: Data kan løsrives fra den fysiske databærereren	39
1.3.4.5 Overføring via telenettet	43
1.3.4.6 Andre fase: fjerne hindringer	46
1.3.4.7 Into the big, wide open	48
1.4 Elementært om kryptering	49
1.5 Noen hovedtrender	51
1.5.1 Elektronisk handel	51
1.5.2 Internasjonale forbrukertransaksjoner	53
1.5.3 Det finnes ikke lenger noen originaler	54

1.5.4	Fra protokoller og hengemapper til databaser: En frigjøring fra informasjonsteknologiske begrensninger	57
1.5.5	Mot digitale informasjonssystemer – en formuerettslig megatrend	61
1.5.6	Nye tjenester og nye tjenesteytere	64
1.5.7	Ytelsen er data	65
1.6	Å arbeide med jus og informasjonsteknologi	66
1.6.1	Teknologien er i seg selv ikke interessant	66
1.6.2	Tverrfaglighetens utfordringer	68
1.6.3	Vi må ikke la oss forføre av teknologiske illusjoner	71
1.7	Et blikk i krystallkulen	76

KAPITTEL 2

	ELEKTRONISK AVTALEINNGÅELSE	79
2.1	Er en avtale inngått elektronisk, bindende?	79
2.2	Subjektive vilkår	83
2.2.1	En datamaskin vet eller forstår ingenting. Intet kommer til datamaskinens kunnskap. Grensen for tilbakekall av løfter	83
2.2.2	En datamaskin kan ikke være i god eller ond tro	88
2.3	Når er en avtale i nettbutikk bindende?	90
2.4	Vedtagelse av vilkår: «Shrink wrap»- og «click wrap»-avtaler	92
2.5	Avtalenes innhold, særlig forbrukeravtaler	98
2.6	Maskinlesbare vilkår som robots.txt	100
2.6.1	Innledning	100
2.6.2	Opphavsrettslig vernet innhold	101
2.6.3	Databaser	104
2.6.4	Avtalerett: ensidig klausulering	106
2.7	Formkrav	107
2.7.1	Generelt om formkrav	107
2.7.2	Primære formkrav: form som gyldighetsvilkår	109
2.7.3	Sekundære formkrav: form som vilkår for sekundære rettsvirkninger	111
2.7.4	Tertiære formkrav: Form forutsettes eller tas for gitt i andre transaksjoner	116

2.8	Oppfyllelse av skriftlighetskrav ved elektronisk kommunikasjon	117
2.8.1	Innledning	117
2.8.2	Hvorfor har vi skriftlighetskrav?	121
2.8.3	Lovbestemmelser om skriftlighet og elektronisk kommunikasjon	124
2.8.4	Varig medium	126
2.8.5	Krav om godkjenning av elektronisk kommunikasjon	130
2.8.6	Krav om at melding skal sendes på betryggende måte	134
2.8.7	Fortsatt krav om papir – rekommandert post . . .	142
2.8.8	Oppsummering	144
2.8.9	Møter	145
KAPITTEL 3		
UNDERSKRIFT, SIGNATUR OG SEGL: AUTENTIFIKASJON		150
3.1	Innledning	150
3.2	Digital signatur	155
3.2.1	Innledning	155
3.2.2	Identifikasjon	157
3.2.3	Signeringsverktøy	160
3.2.4	Autentisering	166
3.2.5	Ryddigere fullmaktsstrukturer	167
3.3	Bevis og sikkerhet	168
3.4	Signatur/underskrift som formkrav	172
3.4.1	Generelt om underskrifts-/signaturkrav	172
3.4.2	Vitnebekreftelse m.m.	175
KAPITTEL 4		
IDENTITETSADMINISTRASJON		180
4.1	Innledning	180
4.2	Sikkerhetsnivåer	185
4.3	eID-tjenester i Norge	186
4.4	Grensekryssende tjenester	188
4.5	Kan vi ha tillit til tillit? Om «tillitstjenester»	192
4.5.1	Gir betegnelsen «tillitstjenester» noen mening? . .	192
4.5.2	Kvalifiserte og ikke-kvalifiserte «tillitstjenester» . .	194
4.5.3	Kompetansekrav	197
4.5.4	Sikkerhetskrav	197

4.5.5	Tilsyn	198
4.5.6	Ansvar	198
4.5.7	Økonomisk sikkerhet	201

KAPITTEL 5

IDENTITETSMISBRUK	203
5.1 Innledning	203
5.1.1 Utgangspunkt for vurderingen	203
5.1.2 Utvidet anvendelsesområde for BankID m.m. og ansvarsbegrensning i finavtl. § 3-20	206
5.1.3 Bør kunden kunne begrense anvendelsesområde for BankID og annen eID?	208
5.1.4 Ansvarsbegrensningene i finansavtaleloven § 3-20 og § 4-30	209
5.2 Avtalerettslig bundethet	211
5.3 Fullmakt	214
5.4 Erstatning for å ha påført banken et tap	217
5.4.1 Innledning	217
5.4.2 Aktsomhetsvurderingen	217
5.4.2.1 Utgangspunkt	217
5.4.2.2 Grov uaktsomhet	220
5.4.2.3 Forsett	221
5.4.3 Oppbevaring av kodebrikke m.m.	224
5.4.4 Håndtering av passord og PIN	225
5.4.5 Phishing	232
5.4.6 Når burde man ha oppdaget et uberettiget låneopptak?	235
5.4.7 Tvang og manglende varsling når grov tvang opphører	236
5.4.8 Lemping av ansvar	238
5.5 Bankens (u)aktsomhet og ansvar	240
5.5.1 Innledning	240
5.5.2 Utstedelse og utlevering av BankID	243
5.5.3 Kredittvurdering, automatisert søknadsbehandling og manglende kontroller	246
5.5.4 Sviktende kontroll ved utbetaling	251
5.5.5 Uriktig, falsk eller forfalsket dokumentasjon	253
5.5.6 Manglende dokumentasjon fra banker	255
5.6 Bevisbyrde	258

5.7 Ikke digitale i en digitalisert verden 261
 5.8 Det vil dessverre alltid være noen som blir svindlet 263

KAPITTEL 6

TRANSAKSJONSSIKRING: BEVIS, RETTSVERN OG EKSTINKSJON 266
 6.1 Innledning 266
 6.2 Klarhet om avtaler 267
 6.3 Transaksjonshistorikk 269
 6.4 Rettighetsovergang 272
     6.4.1 Innledning 272
     6.4.2 Besittelse 275
     6.4.3 Formkrav ved rettighetsovergang 278
     6.4.4 Notifikasjon til den som skal prestere 279
     6.4.5 Tredjepartsregistrering 281
     6.4.6 Blokkjeder 284
 6.5 Kan rettsvernsregler erstattes av erstatningsregler
 og garantier? 286

KAPITTEL 7

TRANSAKSJONSTRANSFORMASJON 289
 7.1 Innledning 289
 7.2 Fra varer til tjenester 289
 7.3 Fra salg til lisens 293
 7.4 Fra individualiserte ytelser til genusytelser 299
 7.5 Avtaler om løpende tjenester 301
 7.6 Vi er valutaen – illusjonen om «gratis» 306
 7.7 Databehandleravtaler 309
 7.8 Plattformtjenester og gig-økonomi 310
     7.8.1 Innledning 310
     7.8.2 Bestillingsplattformer og kundemarkedsføring 311
     7.8.3 Løsarbeidersamfunnet 314
 7.9 Tingenes internett. Eller tingene som overvåker
 og kontrollerer oss 318
 7.10 Fra tings- og transportrett til informasjonssystemer 320
 7.11 Immobilisering og dematerialisering 326
 7.12 Fra to-part til tre-part, til tre to-part til mange-part 332
 7.13 Desentralisering og sentralisering: Deterritorialisering
 og reterritorisering 336
 7.14 Fra åpne til lukkede systemer 349

KAPITTEL 8

BROER BRISTER	352
8.1 Innledning	352
8.2 Ihendehavergjeldsbrev	353
8.3 Danmarks lov om betalingskort	357
8.4 «Logisk» dokumentbegrep	358
8.5 Kan vi kvitte oss med negotiable dokumenter?	360

KAPITTEL 9

FOLKEFINANSIERING (CROWDFUNDING) – NYE FINANSIELLE

INSTRUMENTER	363
9.1 Innledning	363
9.2 Innsamling (donasjon)	366
9.3 Låneformidling	367
9.4 Egenkapital (aksjer)	369
9.5 Forskuddsbetaling av produkter som skal utvikles (belønningsbasert finansiering)	371

KAPITTEL 10

OBSCURED BY CLOUDS	372
------------------------------	-----

KAPITTEL 11

MYKE INFRASTRUKTURER	378
11.1 Innledning	378
11.2 Nye aktører	381
11.3 Innelåsing	383
11.4 Utelukking	384
11.5 Hvem styrer internett, og hvordan skjer det?	385

KAPITTEL 12

AVMONOPOLISERING/DEREGULERING	389
---	-----

KAPITTEL 13

TEKNOLOGINØYTRAL LOVGIVNING	392
---------------------------------------	-----

KAPITTEL 14

RISIKOPROFIL, SYSTEMISK RISIKO	397
14.1 Risikoprofil	397
14.2 Tidsrisiko/Herstatt-risiko	399
14.3 Systemisk risiko	401

KAPITTEL 15	
JEG ER INGEN TEKNOLOGISKEPTIKER, MEN ...	404
15.1 Innledning	404
15.2 Kunstig intelligens	411
15.2.1 Innledning	411
15.2.2 Hva kjennetegner kunstig intelligens?	413
15.2.2.1 Et utgangspunkt – om det finnes	413
15.2.2.2 Språk – er kunnskap, forståelse og tenking avhengig av språk?	415
15.2.2.3 Et musikalsk sidetema	417
15.2.2.4 Logikk og «kunnskap»	422
15.2.2.5 Tilegnelse og bearbeidelse av kunnskap, læring	424
15.2.2.6 Mønsterjenkjenning	429
15.2.3 Teknologien seiler under falskt flagg – om nevrale nettverk og dyp læring	431
15.2.3.1 Innledning	431
15.2.3.2 Nevrale nettverk	432
15.2.3.3 Dyp læring	434
15.2.4 Kunstig intelligens og opphavsrett	435
15.2.5 Kunstig intelligens i juridisk virksomhet	439
15.2.6 Bør vi frykte den kunstige intelligensen?	444
15.3 Blokkjeder	446
15.3.1 Innledning	446
15.3.2 Bitcoin og andre kryptovalutaer	449
15.3.3 «Smarte» kontrakter	461
15.4 Kan en maskin eller et dataprogram være en juridisk person?	467
 KAPITTEL 16	
AVSLUTNING	471
 KAPITTEL 17	
ETTERSKRIFT I SKYGGEN AV INVASJONEN I UKRAINA	475
 LITTERATUR	481
 LOVFORARBEIDER	485

NORSKE LOVER OG FORSKRIFTER	487
INTERNASJONALT REGELVERK	500
NORSK PRAKSIS	505
INTERNASJONAL PRAKSIS	509
STIKKORDREGISTER	511